Aittoniemi Eeva 5.11.2025

OSA; Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 13.-14.10.2025, neuvostoraportti, oikeusasiat

Kokous

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 13.-14.10.2025

Oikeusministerit saivat tilannekatsauksen oikeudellisista toimista ja vastuuvelvollisuudesta liittyen rikoksiin, joita on tehty Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan. Ministerit antoivat täyden tukensa rankaisemattomuuden torjuntaan liittyville toimenpiteille ja tukivat erityisesti viimeaikaisia askelia eli Ukrainan ja Euroopan neuvoston välistä sopimusta erityistuomioistuimen perustamiseksi sekä vaadekomission perustamista koskevan työn edistämistä. Eurojust toi esiin tarpeen varmistaa todistusaineiston siirtäminen Eurojustin tietokannoista tulevalle erityistuomioistuimelle.

Ministerit keskustelivat Euroopan rikosoikeudellisen yhteistyön viraston Eurojustin tulevaisuudesta heinäkuussa valmistuneen arvioinnin pohjalta. Jäsenvaltiot tukivat toiminnan arviointia ja osin myös kehitysehdotuksia, mutta enemmistö ei pitänyt suuria uudistuksia tarpeellisina. Komissio kertoi mahdollista lainsäädäntöehdotusta valmistelevan vaikutustenarvioinnin kuulemisineen alkavan lähiaikoina.

Ministerit saivat tilannekatsauksen tehokkaan rikostutkinnan edellyttämään tietojen saatavuuteen liittyvistä toimista. Komissio kertoi tietojen säilyttämistä koskevan vaikutustenarvioinnin valmistuvan alkuvuodesta 2026. Lisäksi komissio tarkastelee muun muassa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevia muutoksia ja valmistelee salausta koskevaa teknologiatiekarttaa.

EU-sääntelyn täytäntöönpanoraportin yhteydessä ministeri Meri nosti esiin implementoitavana olevan vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin.

Työlounaalla keskusteltiin oikeusvaltioperiaatteesta ja siitä, miten poliitikkoihin kohdistuva häirintä, uhkaukset ja väkivalta vaikuttavat demokraattiseen keskusteluun ja osallistumiseen.

Kokouksen yhteydessä ministeri Meri tapasi Viron oikeusministeri Pakostan, aiheena vankien siirron tehostaminen maiden välillä.

1. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan: rankaisemattomuuden torjunta

Tilannekatsaus; 12606/25

PJ antoi neuvostolle tilannekatsauksen rankaisemattomuuden torjuntaa koskevista viimeaikaisista toimista. Edellisen OSA-neuvoston jälkeen Euroopan neuvosto ja Ukraina ovat sopineet erityistuomioistuimen perustamisesta (24.6.). Lisäksi Venäjän sotarikoksiin liittyviä korvausvaatimuksia käsittelevän

vaadekomission perustaminen on edennyt. Näitä kysymyksiä käsitellään ensisijaisesti ulkoasiainneuvostossa.

Komissio kertoi toimistaan rankaisemattomuuden torjumiseksi. Erityistuomioistuimen perustaminen on keskeinen askel vastuuvelvollisuuden toteuttamisessa, ja komissio tukee Euroopan neuvoston roolia tässä yhteydessä. Myös vaadekomission perustaminen on tärkeä askel ja neuvoston päätöstä vaadekomission perustamista koskevan yleissopimuksen allekirjoittamiseksi valmistellaan, tavoitteena hyväksyntä ennen joulukuun ministeritason diplomaattikonferenssia.

Eurojust nosti puheenvuorossaan esiin linkin ICPAn ja tulevan erityistuomioistuimen välillä ja korosti, että rikolliset on asetettava syytteeseen ja jäsenvaltioita on kannustettava panemaan täytäntöön pakoterikosdirektiivi. Myös EUH kertoi toimistaan.

Puheenvuoron käyttäneet jäsenvaltiot, ml. Suomi, kiittivät edellisiä ja antoivat täyden tukensa rankaisemattomuuden torjuntaan liittyville toimenpiteille ja tukivat erityisesti viimeaikaisia askelia eli Ukrainan ja Euroopan neuvoston välistä sopimusta erityistuomioistuimen perustamiseksi sekä vaadekomission perustamista koskevan työn edistämistä. Puheenvuoroissa korostettiin Venäjän saattamista vastuuseen teoistaan Ukrainassa ja uhrien oikeuksien toteuttamista.

2. Eurojustin tulevaisuus
Keskustelu; 12646/25

PJ viittasi heinäkuussa valmistuneeseen Euroopan rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojustia koskevaan arviointiin. Arvioinnin perusteella Eurojust on täyttänyt ydintehtävänsä hyvin, mutta toimintaa voidaan edelleen tehostaa. Huomiota voidaan kiinnittää operatiivisen tason työn ja hyvien käytäntöjen ja erityisasiantuntemuksen kehittämiseen, Eurojustin analysointikapasiteetin kehittämiseen, digitalisaatioon sekä kolmasmaayhteistyöhön, myös järjestäytyneen rikollisuuden kehittymisen myötä.

KOM toi esiin, että Eurojust on vuodesta 2002 saakka ollut tärkeä toimija eikä kukaan voi kiistää sen lisäarvoa. Arviointikertomus on valmistunut heinäkuussa ja se vahvistaa Eurojustin lisäarvon. Samalla arviointi osoittaa kuitenkin, että on myös parannettavaa. Seuraavaksi on vuorossa vaikutustenarviointi, johon liittyy myös kuuleminen. Erityisesti katsotaan, kuinka voidaan lisätä tukea jäsenvaltioille ja EPPO:lle. Katsotaan myös tiedonvaihtoa EU-virastojen välillä ja lisäksi kolmasmaayhteistyötä. Lisäksi tarkastellaan Eurojustin hallinnon kehittämistä, jotta se toimisi parhaalla mahdollisella tavalla. Eurojust piti arvioinnin tuloksia pääosin hyvin myönteisinä. Eurojust on toiminut tehokkaasti ja sillä on ollut lisäarvoa. Eurojustin näkökulmasta nosti esiin tietojenvaihtoon, operatiiviseen tukeen, digi- ja tekoälytoimintoihin, hallintorakenteeseen ja kolmasmaayhteistyöhön liittyviä seikkoja. Toi myös esiin, että jos asetusta muutetaan ja uusia tehtäviä annetaan, myös resurssien pitää kasvaa.

Puheenvuoroissaan jäsenvaltiot yleisesti ottaen tukivat Eurojustin toimintaa ja katsoivat sillä olevan lisäarvoa. Myös toiminnan arviointi sai tukea ja kehityskohteita tunnistettiin, mutta varsinaisten lainsäädäntömuutosten tarve ei erityisemmin painottunut keskustelussa. Tavoitetta Eurojustin kapasiteettien parantamisesta pidettiin periaatteessa kannatettavana, varsinkin rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi. Esiin tuotiin mm. Eurojustin lisäarvo suurien tietomäärien analysoinnissa ja monimutkaisissa rajat ylittävissä tapauksissa. Puheenvuoroissa korostettiin myös kansallisten viranomaisten omistajuutta. Monet jäsenvaltiot tukivat Eurojustin ydinmandaatin piirissä olevia toimia, joilla voidaan vahvistaa sen roolia kansallisten viranomaisten tukena ja tehostaa rajat ylittävän vakavan rikollisuuden torjuntaa. Monet tukivat Eurojustin kolmasmaayhteistyötä ja sen vahvistamista järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Useampi jäsenvaltio korosti Eurojustin riittävien resurssien merkitystä.

Suomi totesi yleisesti ottaen voivansa tukea monia arvioinnin johtopäätöksiä. Eurojust tuottaa selkeää lisäarvoa jäsenvaltioille ja Eurojustin tuki on ollut arvokasta myös Ukrainassa tehtyjen kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkimiseksi ja syyttämiseksi. Ministeri Meri nosti esiin myös huumausainerikollisuuden ja Suomen huumausainetilanteen ja korosti, että Eurojustin kolmasmaayhteydet ovat yksi tärkeä tekijä esimerkiksi huumausainerikollisuuden torjumisessa. On tärkeää puhua huumausaineiden vaarallisuudesta eikä esimerkiksi huumeiden viihdekäytöstä. Kyse on järjestäytyneestä

rikollisuudesta ja sen rahoittamisesta. Eurojustiin liittyen, on tärkeää säilyttää se, mikä toimii hyvin. Tästä syystä Suomi ei lähtökohtaisesti kannata suuria rakenteellisia uudistuksia, mutta kannattaa kuitenkin toimia, joilla Eurojustin toiminnan tehokkuutta lisätään. Korosti rekistereiden osalta sitä, että yleisesti ottaen on ensiarvoisen tärkeää, että tietojenvaihto toimii. Ministeri Meri kertoi myös, että myös Suomi on viime aikoinakin saanut arvokasta tukea Eurojustilta esim. Vastaamo-tapauksessa.

3. Tehokkaan rikostutkinnan edellyttämä tietojen saatavuus
Tilannekatsaus; 13029/25 + COR 1

PJ kertoi, että lainvalvontaviranomaisten pääsy tietoon vakavan rikollisuuden torjunnassa ja tutkinnoissa on prioriteetti Tanskalle. Tulisi löytää tasapaino lainvalvontaviranomaisten tarpeiden ja yksityisyyden suojan välillä. Tietojen säilyttämistä koskevat jatkoaskeleet tarkentuvat, kun KOM:n vaikutustenarviointi valmistuu. Muita kokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä ovat lailliset tiedonhankintakeinot sekä salaus.

KOM toi esiin, että se on antanut kesällä tiedonannon lainvalvontaviranomaisten laillisesta ja tehokkaasta pääsystä tietoon korkean tason ryhmän suositusten pohjalta. Tiedonannossa käsitellään todistusaineiston saatavuuden näkökulmasta tietojen säilyttämistä, laillista tietojenhankintaa, digitaalista rikostutkintaa, datan salauksen purkamista, standardointia ja tekoälyä. Komissio on parhaillaan valmistelemassa vaikutustenarviointia tietojen säilyttämisestä. Vaikutustenarviointi valmistuu alkuvuodesta 2026. Lisäksi on arvioitava lainvalvontaviranomaisten laillisia tiedonhankintakeinoja varsinkin rajat ylittävissä tilanteissa. Eurooppalainen tutkintamääräys on tällä hetkellä käytettävissä näissä tapauksissa, mutta on katsottava sen kehittämistä. Salaus puolestaan on myös tietoturvaväline, joka suojaa muun muassa vakoilulta. KOM on hiljattain perustanut asiantuntijaryhmän, joka tukee komissiota salausta koskevan teknologiatiekartan laadinnassa. Lopuksi muistutti myös e-evidence-säänte-lystä, joka on tärkeä virstanpylväs tällä alalla. Täytäntöönpanotyö on käynnissä, ja tarkoituksena on varmistaa suora ja turvattu yhteydenpito viranomaisten ja palveluntarjoajien välille. On löydettävä tehokkaat keinot mutta samalla myös riittävät oikeussuojatakeet.

Eurojust tuki tietojen saatavuutta edistäviä toimia, sillä kysymys on tärkeä tulevien tutkintojen kannalta. Eurojustin selvitysten mukaan tarvittaisiin harmonisoituja sääntöjä tietojen säilyttämisestä. Toi myös esiin, että eurooppalaista tutkintamääräystä käytetään jo nyt paljon, mutta uudistuksia on tarkasteltava, jotta pääsy tietoon voidaan varmistaa.

Asiakohdassa käytettiin vain pari puheenvuoroa.

4. Muut asiat

-Vuotuinen tilannekatsaus lainsäädännön yksinkertaistamisesta, täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta
Komission tiedotusasia; 13298/25

KOM esitteli vuosittaisen täytäntöönpanoa ja implementointia koskevan edistymisraporttinsa. KOM toi esiin, että Omnibus-ehdotusten myötä on jo tarkasteltu raportointivaatimusten vähentämistä, kustannuksia säästetään 320m euroa. Neljäs omnibus-ehdotus sisältää helpotuksia myös EU:n tietosuoja-asetuksen raportointivaatimuksiin. KOM haluaa tukea jäsenvaltioita myös EU-sääntelyn täytäntöönpanossa esimerkiksi työpajojen ja suuntaviivojen muodossa. KOM kertoi myös järjestämistään EU:n tietosuoja-asetukseen (GDPR) sekä EU:n kuluttajansuojaan keskittyneistä täytäntöönpanovuoropuheluista heinäkuussa. Lopuksi KOM totesi jatkavansa myös rikkomusmenettelyjä silloin kun tämä on tarpeen.

Suomi kiitti komissiota sen toimista eurooppalaisen kilpailukyvyn parantamiseksi, mutta toi esiin huolensa liittyen vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviin, jota parhaillaan jäsenvaltioissa pannaan täytäntöön. Direktiivissä ei ole riittäviä siirtymäaikoja vanhojen varastojen osalta. Pahimmillaan tuotteet, jotka sinänsä ovat käyttökelpoisia, mutta jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaisesti jouduttaisiin heittämään pois. Tällainen lopputulos ei vastaa direktiivin tavoitteita.

Lisäksi muissa asioissa esillä demokratian kilpi -aloite, kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) tilanne sekä oikeusvaltiokertomus 2025. Oikeusministereiden työlounaalla keskusteltiin oikeusvaltioperiaatteesta ja siitä, miten poliitikkoihin kohdistuva häirintä, uhkaukset ja väkivalta vaikuttavat demokraattiseen keskusteluun ja osallistumiseen.

Ministeri Meri tapasi kokouksen yhteydessä Viron oikeusministeri Pakostan, aiheena vankiensiirron tehostaminen maiden välillä.

Suomen edustajat
Ministeri Meri, PE Arvonen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Asiakirjan WK 12588/2025 REV 1 mukaisesti

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite